

DISLEKSIJA – KAS TAI?

Disleksiją arba skaitymo sutrikimą galima apibūdinti kaip sunkų mokymąsi skaityti, kai vaikas painioja raides, jam sunku susieti raidę su garsu, raides sudėti į žodį, o žodžius – į sakinius, šiuos – į pastraipas, kad suvoktų teksto prasmę. Pramokus skaityti, šie gebėjimai išlieka nepakankami, nes skaitymas nėra sklandus, tikslus, yra per lėtas, skaitant greitai pavargstama. Tada skaitymu sunkiai pasinaudojama kaip instrumentu gauti informaciją. 1968 metais Pasaulinė neurologų federacija apibūdino disleksiją kaip sunkų, ilgą laiką trunkantį skaitymo išmokimo sutrikimą, nepaisant tinkamo mokymo, adekvataus intelekto ir sociokultūrinių sąlygų. Tai neurologinis sutrikimas, kuris sukelia sunkumų ir tokiose gyvenimiškose situacijose kaip, pavyzdžiui, įsimenant telefono numerius ar suvokiant žodinius nurodymus. Suteikus tinkamą pagalbą vaikas, turintis disleksiją, išmoks skaityti, rašyti bei sakyti žodžius, gebės prisitaikyti aplinkoje, tačiau disleksija neišnyks, todėl labai svarbu laiku ją atpažinti ir įvardinti.

Kokie pirmieji požymiai, leidžiantys įtarti, kad vaikas patirs sunkumų mokydamasis skaityti?

Kalbėjimas ir kalba:

- ✓ gali būti žodžių įvardijimo problemos, reikiamo žodžio „paieška“ ;
- ✓ netaisyklingas garsų tarimas;
- ✓ žodžių iškraipymas, sintaksės klaidos;
- ✓ sunkumai jaučiant ritmą ir rimuojant;
- ✓ dvejojimai (pauzės) kalbant;
- ✓ reikalingas daugkartinis žodžio paaiškinimas prieš susidarant gebėjimui jį taisyklingai ir pastoviai naudoti.

Vizualiniai sunkumai:

- ✓ vaikui gali būti sunku piešti (tačiau kai kuriems sekasi puikiai ir jie tinkamai naudoja spalvas);
- ✓ negeba savarankiškai atlikti užduočių su labirintais;
- ✓ sunku rūšiuoti figūras pagal formą;
- ✓ sunku savarankiškai apsirengti – vaikas svarsto nuo ko pradėti? Jis gali rengtis drabužius labai lėtai; vaikas gali abejoti, autis batus ne ant tos kojos;
- ✓ gali būti sunku atsukti ar užsukti čiaupą, nes jis neprisimena, į kurią pusę reikia sukti;
- ✓ gali būti sunku užsisegti sagas, nes jis neatsimena, kaip reikia pradėti;
- ✓ vaikui gali būti sunku sudėti dėlionę ar pagaminti maketą.

Girdimosios atminties sekos sunkumai:

- ✓ Vaikas gali negebėti išmokti ar pakartoti vaikiškų dainelių, eilėraščių ar skaičiuočių;
- ✓ gali negebėti pakartoti informacijos – kai atsiliepia telefonu, gali pamiršti su kuo kalbėjo ir ką pašnekovas jam pasakė;
- ✓ vaikui gali būti sunku atlikti kelių dalių instrukcijas (pvz: lipa laiptais kažko atnešti ir pamiršta, ko reikia ieškoti);
- ✓ gali būti sunku išsiaiškinti ką tik buvusius įvykius;
- ✓ vaikui sunku ritmingai ploti ar belsti pagal muzikos ritmą;
- ✓ gali būti sunku atsiminti įprastinę seką– abėcėlę, savaitės dienas, mėnesius;
- ✓ sunku išmokti skaičiuoti iš eilės arba atbuline tvarka;
- ✓ gali būti sunku diferencijuoti garsus (jis girdi garsą, bet negali jo identifikuoti (nustatyti) arba jis mato spalvą, bet negali jos atpažinti);

Motorikos įgūdžių formavimosi sunkumai:

smulkiosios motorikos:

- ✓ vaikui gali būti sunku išmokti naudotis peiliu ir šakute, daugelis netvarkingai valgo, dažnai išlaisto ar išbarsto maistą ant stalo;
- ✓ sunku sekti iš paskos (arba pasiekti aukščiau padėtą daiktą);
- ✓ vaikui gali būti sunku tinkamai naudotis trintuku;
- ✓ gali nemokėti taisyklingai laikyti rašymo priemonės;
- ✓ gali būti sunku užsirišti batų raištelius.

stambiosios motorikos:

- ✓ vaikui gali būti sunku šokinėti;
- ✓ šokinėti (praleidžiant tarpus) gali būti dar sunkiau, nes vaikas turi išlaikyti kūno pusiausvyrą judėdamas;
- ✓ sugauti, mesti ar atmušti kamuolį, nes sudėtinga rasti tinkamą rankų padėtį;
- ✓ gali būti sunku ritmiškai žingsniuoti; mokymasis važiuoti dviračiu šiems vaikams yra labai sudėtingas procesas;
- ✓ kai kuriems vaikams sunku išmokti plaukti, nes rankų ir kojų judesiai turi būti sinchroniški;
- ✓ gali būti sunku žaisti žaidimų aikštelėje, ypač jei žaidžiant naudojami žodžiai kairė/dešinė, aukštyn/žemyn, atgal/pirmyn, prieš/už;
- ✓ kai kuriems vaikams sunku išmokti šokti, nes reikia atsiminti šokio žingsnelių nuoseklumą;
- ✓ vaikai patiria sunkumų kūno kultūros pamokose, kai reikia lipti virve, stovėti ant vienos kojos ir kt.

Parengė Biržų švietimo tarnybos logopedė Vaiva Baranauskienė
(Parengta naudojant prof. Sarmitės Tūbelės seminaro „Skaitymo ir rašymo sutrikimų įvertinimas“ medžiagą)